

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΕΡΕΤΡΙΑ ΑΝΑΣΚΑΦΩΝ

Περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους 1885 ἀπεστάλην ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου, ὅπως ἐπιστατήσω εἰς ἀνασκαφὰς τάφων ἰδιωτικὰς ἐνεργουμένης ἀδείᾳ τῆς Κυβερνήσεως ἐν Ἐρετρῖα. Ἐκεῖ δὲ εὐρισκόμενος παρετήρησα, ὅτι ὑπῆρχον καὶ γαίαι ἐθνικαί, ἐν αἷς ἦτο πιθανὸν νὰ κρύπτωνται ἀρχαιοτάτες, δι' ὃ ἐζήτησα τὴν ἀδεια τοῦ Σ. Συμβουλίου τῆς Ἐταιρίας νὰ σκάψω δαπάναις αὐτῆς. Ἡ ἀδεια μοὶ ἐχορηγήθη, περὶ δὲ τὰ μέσα Ἰανουαρίου τοῦ παρελθόντος ἔτους ἤρχισα τὰς ἀνασκαφὰς· καὶ δοκιμὰς μὲν ἕκαμα εἰς πολλὰ μέρη, ἀλλὰ δύο μόνον κυρίως ἰκανοποίησαν τὰς προσδοκίας μου. Τὸ πρῶτον ἦν τμήμα χέρσου γῆς ἐξ ἑκατὸν στρεμμάτων ἀπέχον τρία τέταρτα τῆς ὥρας ἀπὸ τῆς Ἐρετρίας. Ἐν αὐτῷ εὐρέθησαν πεντήκοντα περίπου τάφοι, ὧν πλεῖστοι τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων καὶ πτωχοί· ἀλλὰ καὶ οἱ ἀρχαιότεροι, ἔξιαιρουμένης μιᾶς ἰγδιοειδοῦς θήκης, περιεῖχον μικροῦ λόγου ἀξία ἀντικείμενα. Ἐν τῇ θήκῃ ὁμως εὐρέθη ὕδρια *χαλκῆ*, ὕψους 0,48 μ., καλῶς διατηρουμένη καὶ πολὺ καλῆς ἐργασίας, ἔχουσα πρὸς τὰς ἄλλοις καὶ τοῦτο τὸ ἴδιον, ὅτι σώζει ἀνάγλυφον ἐπικεκολλημένον, παριστῶν τὸν Διόνυσον μεθύοντα καὶ ὑποβασταζόμενον ὑφ' ἐνὸς Σατύρου. Ἡ ὕδρια αὕτη εἶναι ἔργον τοῦ τέλους τοῦ τετάρτου ἢ τῶν ἀρχῶν τοῦ τρίτου αἰῶνος π. Χ., σπανιώτατον δὲ ἐν Ἑλλάδι εὔρημα.

Ἐξαντληθέντος τοῦ μέρους τούτου, μετέφερα τοὺς ἐργάτας εἰς τὴν ἀπὸ Ἐρετρίας εἰς Ἀλιβέριον ἐθνικὴν ὁδόν, ἣτις ἐχαράχθη μὲν πρὸ τῆς διανομῆς τῶν γαιῶν τῆς Ἐρετρίας εἰς τοὺς Ψαριανούς, ἐπειδὴ ὁμως ἀκόμη δὲν κατεσκευάσθη, καλλιεργεῖται νῦν παρανόμως ὑπὸ τῶν παροδίων ἰδιοκτητῶν, μεθ' ὧν εἶχον καὶ τινες δυσαρέστους φιλονεικίας ἀφορώσας τὰ ὅρια τῆς ὁδοῦ. Ἐξομαλυνθεισῶν ὁμως τῶν δυσχερειῶν ἤρχισα σκάπτων καὶ ἀνεκάλυφα περὶ τοὺς τριάκοντα τάφους, ἐν αὐτοῖς δὲ ἀξιόλογα εὐρήματα, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὴν πρῶτην θέσιν κατέχουσιν ἕξ λευκαὶ λήκυθοι κάλλιστα διατηρούμεναι καὶ δυνάμεναι διὰ τε

τάς παραστάσεις καὶ τὰ ζωηρὰ χρώματά των νὰ συγκαταλε-
χθῶσι μεταξὺ τῶν καλλίστων μέχρι τοῦδε γνωστῶν λευκῶν λη-
κύθων. Πλὴν αὐτῶν δὲ εὐρέθησαν καὶ ἐννέα ἐρυθρόμορφοι λήκυ-
θοι· ἐξ αὐτῶν μία εἶναι μοναδική διὰ τὸ ὄνομα τοῦ τεχνίτου
Δουρίδος, ὅπερ ἐπ' αὐτῆς σώζεται· διότι τοῦ τεχνίτου τούτου,
ὅστις ἦτο Ἀθηναῖος, νῦν πρῶτον εὐρίσκεται ἔργον ἐν Ἑλλάδι,
ἐν ᾧ ἐν Ἰταλίᾳ ἔχουσιν εὐρεθῆ πλείστα. Ἐν ταῖς αὐταῖς ἐπὶ τῆς
ἐθνικῆς ὁδοῦ ἀνασκαφαῖς εὐρέθησαν προσέτι δύο πυξίδες τρίπο-
δες μετὰ τῶν πωμάτων των καὶ παραστάσεων ἐκ τοῦ γυναικείου
βίου, κάτοπτρον χαλκοῦν κοινὸν κατὰ τὰ λοιπά, ἔχον ὁμῶς ἐκ-
τυπον μικρὰν κεφαλὴν Μεδούσης, μία μικρὰ χρυσοῦ ἄλυσις καὶ
ἐν λίαν μικρὸν χρυσοῦν ἐνώτιον ἐν μορφῇ ἐρωτύλου.

Ἐξαντληθέντος καὶ τοῦ μέρους τούτου ἕκμα δοκιμᾶς εἰς
ἄλλα τινά, χωρὶς νὰ ἔχω πολλὰς ἐλπίδας ἐπιτυχίας, καὶ δυσ-
τυχῶς τὰ ἀποτελέσματα δὲν μὲ ἀπέδειξαν ἀπατάμενον. Αἴτιον
τούτου ἦτο, ὅτι τὰ μέρη, ἐν οἷς ὑπέθετον ὅτι ὑπῆρχον καλοὶ
τάφοι, κατεῖχοντο ὑπὸ ἰδιωτῶν, κατὰ συνέπειαν δὲν ἠδυνάμην
νὰ σκάψω ἐν αὐτοῖς ἄνευ προηγουμένης συγκαταθέσεως τῶν ἰδιο-
κτητῶν. Τὸ Σ. Συμβούλιον μοι ἔδωκε τὴν ἄδειαν νὰ ἔρχωμαι
εἰς συμφωνίας μετ' αὐτῶν ἐπὶ ἐπιεικῆ τινι χρηματικῇ ἀπόζη-
μιώσει ἢ ἐπὶ μέρει τῶν ἀνακαλυπτομένων ἀρχαίων. Ἐπειδὴ ὁμῶς
αἱ ἀπαιτήσεις τῶν ἰδιοκτητῶν, ὡς συμβαίνει πάντοτε εἰς τοιαύ-
τας περιστάσεις, δὲν ἦσαν καθόλου ἐπιεικῆς, αἱ συμφωνίαι ἐγέν-
οντο κατὰ τὸν δεύτερον τρόπον, ἦτοι ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ λαμβάνη
ὁ ἰδιοκτήτης ἐκ τῶν ἀνακαλυπτομένων ἀρχαιοτήτων τὸ ἐν τέ-
ταρτον, τὰ δὲ λοιπὰ τρία τέταρτα νὰ λαμβάνη ἡ Ἑταιρία. Ὑπ'
αὐτοὺς τοὺς ὄρους ἱκανοὶ ἦσαν διατεθειμένοι νὰ μοι παραχωρή-
σωσι τοὺς ἀγροὺς των πρὸς ἀνασκαφήν, ἀλλὰ μόνον ἐν κτήμα
ἠδυνήθην νὰ σκάψω, διότι μόλις ἀποπερατώσας αὐτὸ διετάχθην
νὰ μεταβῶ εἰς Μυκήνας. Ἐν τῷ κτήματι τούτῳ ἀνήκοντι τῆ
κυρία Μαρία Τζώτζη εὐρέθησαν τρεῖς λευκαὶ λήκυθοι, ὁκτώ
ἐρυθρόμορφοι, ὧν τινες μετ' ἐπιγραφῶν, εἰς ἀρύβαλλος, ἐν μικρὸν
ὑάλινον ἀγγεῖον τοῦ ἀρχαιοτάτου ἐν Ἑλλάδι εἶδους, δύο ἀργυρᾶ
κοσμήματα τῆς κόμης, μία μικρὰ χρυσοῦ ἄλυσις καὶ δύο μικρὰ
χρυσᾶ ἐνώτια. Ἐκ τῶν ἀντικειμένων τούτων ἀνήκε κατὰ τὴν

συμφωνίαν τὸ ἐν τέταρτον εἰς τὴν ἰδιοκτῆτριαν τοῦ ἀγροῦ, εὐ-
τυχῶς ὁμως ἀντὶ ἐπιεικοῦς ἀποζημιώσεως ἔμειναν πάντα κτῆμα
τῆς Ἑταιρίας. Μετὰ τὴν ἀνασκαφὴν τοῦ κτήματος τούτου δια-
ταχθεῖς, ὡς εἶπον, νὰ μεταβῶ εἰς Μυκῆνας διέκοψα τὰς ἐν Ἑρε-
τρίᾳ ἀνασκαφάς.

ΧΡ. ΤΣΟΥΝΤΑΣ

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΜΥΚΗΝΩΝ ΤΟΥ 1886

(πίν. 4 καὶ 5)(1).

Τὸν Μάιον τοῦ 1886 ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρία ἀνέθηκέ μοι
νὰ ἐνεργήσω ἀνασκαφὰς δαπάναις αὐτῆς ἐν τῇ ἀκροπόλει Μυ-
κηνῶν. Τ' ἀποτελέσματα αὐτῶν ἐκτίθενται ἐνταῦθα.

Ἀνάκτορον. Πάντες οἱ τὰς Μυκῆνας πρὸ τῶν τελευταίων ἀνα-
σκαφῶν ἐπισκεφθέντες ἠδύναντο νὰ παρατηρήσωσιν ἐπὶ τῆς ὑψί-
στης αὐτῆς κορυφῆς θεμέλια ἐκ λίθων οὐχὶ λίαν ὀγκωδῶν ἀποτε-
λοῦντα εὐρύχωρον τετράγωνον καὶ φαινόμενα κάλλιον μάλιστα
κατὰ τὴν βορείαν, τὴν μεσημβρινὴν καὶ ἐν μέρει τὴν δυτικὴν πλευ-
ρὰν τοῦ τετραγώνου· ἀκριθέστατα ἐσημειώθησαν ταῦτα ὑπὸ τοῦ
Steffen ἐν *Karten von Mykenae, Berlin 1884* ὑπὸ τὸ ὄνομα
Κυκλώπεια θεμέλια. Ἐκ τῶν τελευταίων ἀνασκαφῶν ἀπεδείχθη,
ὅτι οἱ τοῖχοι οὗτοι ἀπετέλουν τὸ κρηπίδωμα οἰκοδομήματος ἐπι-
μήκους, ἴσως ναοῦ τινος καὶ ὅτι παρ' αὐτό, ἐν μέρει δὲ ὑπ' αὐτό
εὐρίσκονται τὰ ἐρείπια κτιρίων ἀρχαιοτέρων ἀνηκόντων εἰς δύο
διαφόρους ἐποχάς· διότι τὸ ἐν τρίτον περίπου τοῦ κρηπιδώμα-
τος, τὸ πρὸς μεσημβρίαν, εἶναι τεθεμελιωμένον οὐχὶ ἐπὶ τοῦ

(1) Ἡ μόνη ἄλλειψις τῶν σχεδίων, ἃ ἐξεπόνησεν ὁ διευθυντὴς κ. Dörpfeld,
εἶναι ὅτι δὲν σημειοῦνται ἐν αὐτοῖς τὰ ὕψη τῶν διαφόρων μερῶν τῶν οἰκοδομη-
μάτων τοῦτο ἐλπίζομεν νὰ ἀναπληρώσωμεν ἐν νεωτέρῳ σχεδίῳ, ἐὰν αἱ ἀνασκα-
φαὶ ἐξακολουθήσωσιν. Εἰς τὸν κ. Dörpfeld ὀφείλω χάριτας καὶ διὰ τὴν προθυ-
μίαν, μεθ' ἧς ἔλυσεν ἀπορίας μου τινὰς σχετικὰς πρὸς διαφόρους ἀρχιτεκτονικὰς
λεπτομερείας.